

DEBRECZEN

POLITIKAI NAPILAP.

A DEBRECENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Helyben: félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. — fill.
Vidéken: félévre 9 kor., negyedévre 4 kor 50 fill.

Főszerkesztő:

Felelős szerkesztő:

Egyesszám ára 4 fillér.

Dr. Varga Lajos.

Békásy Jenő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Debrecen, Csapó-utca 11. Telefon 412.

Örök válság.

Írta: Bakonyi Samu.

Most talán csak mindenki elhiszi, hogy jóhiszeműségünkkel visszaakartak élni. Sőt magyarul: megint be akarják csapni. Mint a hogy a becsapások szakadatlan láncolata a nagy megalkuvás óta az egész közöstygyes politika. Hiszen hogy ennek a bukott rendszernek az egyik fél állandó kijátszása volt alapja és célja, most derült ki igazán, az elmúlt három esztendő küzdelmeiből és leginkább a közelmúltnak ma is tartó huzavonájából.

Nagylelkűen kibékültek velünk. Elfogadták a kiegyezést és végre is hajtották egészen a magok javára. De elikkasztottak belőle az életben mindent, ami a magyar nemzet önállóságát a közös intézményekben kifejezésre juttatta volna. Mikor aztán úgy hitték, hogy már eléggé megfélemedtünk a magunk erejéről, mikor már azt hitték, hogy kivesszünk belőlünk minden önbizalmot: egykettőre elakartak velünk bánni. Adjunk nekik pénzt, katonát bőven. Kell a császárnak, a monarchiának, a szövetségnek.

Mi pedig azt mondtuk, hogy elég volt a rabságból. Ott virrasztunk kezdettől fogva az elaludott függetlenség álma fölött. Felébresztettük az elaltatott nemzetet. — Nem adtunk egy fillér új pénzt, egy szál több katonát. Nem a császár, a magyar király a mi felséges urunk, aki megesküdött a magyar törvényre, amely magyar hadsereget rendel a trón és haza védelmére. A mi hazánk pedig nem a közös monarchia, hanem az önálló Magyarország és a fejedelmek szövetsége csak a nemzeti vágyak kielégítésével lehet igazán hatalom.

A nemzet felismerte önmaga ellen elkövetett bűnét és szívében, szavában már is igazat adott azoknak, akik a 87-es alku szerencsétlenségét hirdették. Hangos tiltakozással követelte magától a többségtől, hogy legalább a törvény becsületes végrehajtásáról gondoskodják. De szava a pusztában elhangzó szó volt. A nemzet képviselői nem adtak a nemzetre semmit, csak a kisebbség örködött hiven és nem engedte eljátszani a jövőbiztosítékait. Egyik kormány felváltotta a másikat, még sem volt rá semmi kilátás, hogy a katonai hatalom követeléseit teljesíthessék. Közben a gazdasági kérdések megoldásának ideje is veszedelmesen közeledett. És a kisebbség rakoncátlan „elemei”-től ugyan

senkise sem várhatta, hogy eltérje az önálló vámterület létesítésének újabb kijátszását.

Meg kellett hát fékezni ezeket az elemeket minden áron. Jött az ugrai levél, november 18, a darabantok. — Mind nem használt. Belevitték az öreg királyt az országgyűlés törvénytelen feloszlásába. Téli idején csináltak kegyetlen választást. Mindhiába. A fölébredt a nemzet ellenálló ereje leküzdött minden akadályt s összetörte az alkotmány ellen törő szabadelvű pártot. De az ítéletre hívott nemzet akarata nemcsak az alkotmánysegést büntette, hanem a függetlenségi párt óriási megnövelésével egyúttal félreismertetlenül kimondotta azt is, hogy jogai teljességéből magát többé kiforgatni nem engedti.

Megnyílt az új országgyűlés. A kisebbségben maradt kormány be sem várva az első ülést, beadta lemondását. A képviselőház megalakult s az elnökség megválasztásával hivatalosan is kétségbevonhatatlan kifejezésre jutott az ellenzék túlnyomó többsége. A kormányválság megkezdődött. Az alkotmányosság legelemeiből követelménye, hogy a király csak a többség bizalmával bíró kormány útján gyakorolhatja hatalmát. Ide s tova három hónapja lesz, hogy Magyarországnak nincs parlamentáris kormánya, ami más szóval azt jelenti, hogy *Magyarországot ezidő szerint a parlamenti többség ellenére, tehát abszolút hatalommal kormányozzák.*

Közben igaz, történtek mindenféle kísérletek. Ő felsége meghallgatta a pártok vezérembereit, Bécsben és Budapesten folytatta a tárgyalásokat. Segítségülhívták a berlini nagykövetet is. És kisütötték azt a csufos kikapcsolási komédiát, Jó, hogy idejekorán kiderült, micsoda játékkal akartak bennünket sejtát terveikbe bekapcsolni s egyúttal a nemzet előtt végképen lejártni. De ha már felnyílt a szemünk, vigyázni fogunk ezentúl is.

Sem az óvatosság, sem a mérséklet hiányát nem vethetik szemükre. Mi vagyunk az ország legnagyobb pártja. Legtöbbet követelhetnénk programunkból, mégis beérjük most annyival, amennyit a velünk szövetkezett, bár a mienknél jóval kisebb ellenzéki pártok egyetértése biztosíthat. És óvatosak is maradunk, mert amint láthatták, minden mérsékletünk mellett sem ülünk fel semmiféle fufangjuknak.

De talán elég is volna a válságos

szentiváni énekből. Mi még bírjuk türellemmel, de a nemzet maga megtalálja unni az egyhangu nótát és a jövőnek milliók szívében élő dala tulharsogja a sok hazugságot nemsokára. Csak fenyegetsenek bennünket az új választásokkal. Igaz, hogy Sopron óta egy kicsit, mintha megszelídültek volna. Pedig kár, hogy visszariadnak az új csatától. Mert nincs ennek az örök válságnak más igazi megoldása, mint a függetlenségi párt teljes többségre jutása. Bécs még reménykedik. Csak ez fogja megtanítani a rideg valóságra, hogy a magyar nemzetben nincs többé hatalma.

A politikai válság.

A válság megoldására vonatkozó akció teljesen szünetel. A politikai körök ezidő szerint teljesen tétlenül állnak a változatlan helyzettel szemben és Bécsből sem jön semmi hír, hogy ő felsége vagy a katonai körök terveznének valamelyes gyors lefolyású megoldást. Csak annyit rebesgetnek, hogy Széll Kálmán holnap Bécsbe utazik.

Most már abban is kételkednek, hogy a felirati javaslat elérje azt a remélt eredményt, hogy tudniillik az egész országgyűlés kiváltságaként alkotmányos uton jusson a király elé. — Ennél sokkal nagyobb veszedelem fenyegeti. A felirat ugyanis csak úgy terjeszthető a király elé, ha azt a főrendiház is elfogadja. Amde a főrendek között már is erősen agítálnak a felirat elien és könnyen megeshetik, hogy a főrendiház a képviselőház feliratát le fogja szavazni. Ez pedig mindenesetre gyöngitené a szövetkezett ellenzék álláspontját fölfelé, mert azzal állhatnak elő, hogy ime hiszen a nemzeti akarat sem kívánja az ellenzék programját, lévén a főrendiház a magyar alkotmánynak szerint a képviselőházzal egyenlőrangú törvényhozási tényező.

Sok szó esik az ellenzék megtorló bizottságának javaslatáról, melyet Eötvös Károly készít és célja nov. 18-iki esemény megtorlása, az abban résztvevőknek a rosszalás kifejezése. Ezt az indítványt még a felirati javaslatnál is előbb fogja a Ház tárgyalni. Biztosra lehet venni, hogy az indítvány heves vitákat fog felidézni s az országgyűlés érdemleges munkája ezzel fog megindulni és a husvétői szünet előtti idő kimerülni.

A válság egyéb mozzanatairól szóló részletes tudósításunk egyébként a következő:

A felirati bizottság ülése.

A felirati bizottság tegnap délelőtt 11 órakor a képviselőház II. osztályu tanács-

termében ülést tartott, melyen résztvettek: Bánffy Dezső báró, Hadik János gróf, Wlassics Gyula, Zichy Aladár gróf, Tóth János, Barabás Béla, Szederkényi Nándor, Zichy Jenő gróf, Ugron Gábor, Batthyány Tivadar gróf, Sággy Gyula Bakonyi Samu és Eötvös Károly. Távol voltak a bizottság tagjai közül: Kossuth Ferenc, Gulner Gyula, Thaly Kálmán, Apponyi Albert gróf, Holló Lajos, Polónyi Géza, Rakovszky István és Mezőssy Béla. Az ülésen gróf Batthyány Tivadar előterjesztette a felirati javaslat tervezetét és a bizottság ezt a beható eszmecsere után egyhangulag megállapította és megbizta az előadót, hogy a javaslatot hitelesítés végett terjessze a szerdán, e hó 12-én a képviselőház ülése után tartandó bizottsági ülés elé.

Tisza István Bécsben.

Mint a félhivatalos Bud. Tud. jelenti, gróf Tisza István miniszterelnök tegnap reggel Bécsbe utazott, hogy ő felségének a folyó ügyekről tegyen jelentést. A miniszterelnök csak holnap este tér vissza Budapestre.

A Magyar Távirati Irodának jelentik Bécsből: Tisza gróf miniszterelnököt ő felsége ma délelőtt 11 órakor fogadta kihallgatáson.

A függetlenségi párt.

Kossuth Ferenc beteg s a szobát nem hagyhatja el. A vezér iránti gyöngédség jelét akarták a vezér bizottság tagjai jelezni az által, hogy tegnap közülök többen felkeresték a beteg Kossuthot s hosszabb ideig tartózkodtak nála. Kossuthnak ez a figyelem nagyon jól esett s üdítőleg hatott rá. A társalgás pusztán magántermészetű volt, természetesen csakis politikáról folyt a diskusszió. A vélemények megegyeztek abban, hogy a Ház szünetét nem szabad kinyújtani, hanem a képviselőháznak állandóan és serényen kell dolgozni.

A szabadelvű párt.

A szabadelvű pártban sokat beszéltek Széll Kálmánról, akiről már néhány nap óta tudják, hogy van valami kibontakozási terve, melyel azonban nem akar előállni mindaddig, míg a terv elfogadása biztosítva ninesen.

Széll Kálmán, aki különben vasárnap nem is volt Budapesten, már tanácskozott a disszidensekkel s barátai tudakozódtak az ellenzéki pártokban éppen úgy, mint a szabadelvű pártban, de e puhatolásnak még nincs meg a pozitív eredménye, hogy Széll formális tárgyalást kezdhessen a vezérpolitikusokkal. A szabadelvű pártban mindazonáltal akként vélekednek, hogy Széll ötletének a megvalósulása korántsem lehetetlenség, de mindenesetre idő kell hozzá, hogy kibontakozási tervének útját részint ő maga, részint barátai előkészítsék. A körben a miniszterek közül csak gróf Tisza István volt fenn, aki azonban nem politizált, hanem csak billiárdozott.

Tanácskozás gróf Andrássy Gyulánál.

A szombati reggeli lapok hírei szerint gróf Andrássy Gyula palotájában vasárnap délre a szövetséget ellenzők vezérférfiai fontos tárgyalásra voltak összejövendők. Mint értesülünk, e híresztelés félreértésen alapul, mert nem a párt valamennyi vezére, hanem csupán báró Bánffy Dezső, mint a vezér bizottság által kiküldött megtorló bizottság előadója jelentek meg gróf Andrássy Gyulánál, hogy a megtorló bizottság indítványa dolgában vele, mint a disszidensek vezérével tárgyaljanak.

A *Pol. Ért.* jelenti: Annak kapesán, hogy a megtorló bizottság elnöke báró Bánffy Dezső és annak előadja, Eötvös Károly tanácskoztak gróf Andrássy Gyulával, nyilván a megtorló bizottság előterjesztése dolgában, némelyek, sőt több hírlap úgy vélekedtek, hogy ezen tárgyalások a megtorló bizottság vád alá helyező indítványának a mellőzését célozzák és a megtorló bizottság eljárásán enyhíteni iparkodnának. Nincs meghatalmazásunk és nincs tudomásunk annak közlését illetőleg, mi volt célja a tegnapi tanácskozásnak, csak annyit jelenthetünk teljes pozitívással, hogy a megtorló bizottságnak a vád alá helyezés elejétől fogva nem volt terve, sőt nem is lehetett, mert a megtorlandó tények első sorban és tulajdonképpen nem a kabinet, hanem az elnökség tényei voltak, vád alá pedig csak felelős miniszterek vonhatók, vád alá helyezésnek abban az

értelmében, melyről itt szó van. A megtorlás azonban, esetleg még súlyosabb alakjában kiterjedhet, sőt értesülésünk szerint ki fog terjedni a miniszterelnökre is, akinek az előterjesztésben részletesen kimutatandó része volt a megtorlandó tényekben.

Uj koalíció vagy uj többség?

Politikai körökből azt a hirt vesszük, hogy felmerült egy eddigelő még csak akadémiás értékű terv a helyzetből való kibontakozásra. Ezen terv szerint egyik kiváló államférfi úgy akarja megoldani a válságot, hogy az ujonnan kinevezendő miniszterelnök fejtsse ki programját és azon program támogatására szólítsa fel a pártok tagjait. Körülbelül olyan volna az eset, mint volt a Széll Kálmán néhány év előtti vállalkozása, amidőn az ő programjának támogatására szólította fel az egyes pártáryalakat. Ez a program hir szerint olyan volna, melyet a mai koalíció túlyomó többsége is elfogadhatna, de az új többségben részt vehetne a mai szabadelvű pártnak is nagy része, és a király beleegyezése is kieszközölhetőnek tartatik. Értesülésünk szerint ez a megoldási terv már az audienciák alkalmával ő felségének is elő lett terjesztve.

Csokonai kiállítási bizottság ülése.

Röviden megemlékeztünk már a Csokonai kiállítási bizottság szombaton tartott üléséről, melyen Komlóssy Arthur elnök, az eddigi eljárások eredményéről terjedelmes jelentést adott be, s melyből kiténik, hogy a kiállítási bizottság mily széleskörű tevékenységet fejtett ki az elmúlt hónapok alatt, amennyiben a Csokonai-körnek 168 leltári számból álló ereklve és vagyonát rendezte, — 189 helybeli, 120 fővárosi és vidéki címekre és 50 hírlapi címre küldött szét felhívó leveleket, melyekre már több helyről részint küldemények, részint ígéretek érkeztek és nagy levelezés fejlődött ki több irányban.

A bizottságnak saját tagjai közötti munkafelosztásra vonatkozó javaslatát elnöknek minden pontjában elfogadták. E szerint a teendő az alábbi csoportosítás szerint osztattak fel:

A kiállítás helyisége, berendezése és e

A kis Tóth esete.

Irta: **Hercegh Dezső.**

Lefujtak! Vége volt a gyakorlatnak. Századunk vig nótázás közt masirozott hazafelé. Csak mikor a szabóesi hegyek közé értünk, vett rajtunk erőt a fáradtság, hagyott alább a fiuk jókedve, már csak a ficánkolóbb legények daloltak.

Délfelé járt az idő. A nap erősen szórta szét sugarait és mi alaposan megizzadtunk. A por belepte arcunkat, ruháinkat. Reggel öt óra óta talpon voltunk és képzelhetők, hogy a folytonos masirozás kifárasztott bennünket.

A rend a századunkban mindinkább oszladozni kezdett. A négyes rendek mindjobban megnyultak és fáradtan baktattunk a város felé. Eleinte felvidított engem is a bakák jókedve és önkéntelenül én is beleordítottam egyet-egyét a nótájukba.

Szomoruan baktatott előttem a kis „Infanterist Tóth.” Jóképű gyerek volt nagyon. Fekete haja, erőteljes, köpecs alakja, napbarnított arca és különösen megnyerő modorával kedveltte tette magát főlebalói előtt.

— Na, Tóth, — szoltam hozzá — maga nem énekel?

— Ej hadnagy ur, dehogyan áll a kedvem nótázásra. Nagy a bajom. . .

— Ugyan micsoda? — szoltam. — Nincs pénze? Adok!

— Rosszabb annál. Azon nem segít a pénz. . . Tudja hadnagy ur, a feleségem. . .

— Micsoda? — szakítottam félbe — magának felesége is van?

— Van ám, szép asszony — tette hozzá szomoruan — és szeretem őt, csak hogy. . .

Nem folytatta tovább, de én megértettem.

— Igazán úgy szeretem a hadnagy urat, hogy szívesen mondom el mindent. 19 éves multam, mikor elvettem feleségül. Ő alig volt 16. Gazdag leány volt a Mariska és ő is szeretett engem. Van tizenhat hold földem, szép kunyhóm és mikor besoroztak katonának, egy szép fiacskám is született. És boldogok voltunk.

— Nos, és most?

Rám sem nézett, csak a fejét rázta. Megigazitotta fegyversziját, egyet rántott a patrónáskán, majd zsebébe nyult és egy

gyűrött levélkét nyujtott felém. Ez állott benne:

„Pali. A főlesigöd mögcsal. A nagy Jóska jár hozzá. Ha mög akarsz bizonyosodni a fölül, úgy szombat este láthatod ha akarod. Több mondani valóm nines.”

— És maga ezt elhiszi, Tóth?

— El kell hinnem.

— Látja Tóth, — feleltem — én magát sokkal okosabb embernek hittem, sem-

hogy ilyen dőreségnek higgyjen. Hisz ez a levél nem lehet más, mint bosszu vagy tréfa. Nyugodtan mondhatom magának, hogy a felesége magát szereti és távolról sem jut eszébe, hogy megcsalja.

Tóth nem szolt egyideig semmit. csak később tette hozzá, mintha magát vigasztalná:

— Sebaj, még van 120 kis nap és azután szabad leszek.

Szombat este volt. Busan hangzotak el a takaródó végső akkordjai és mindenki nyugodni tért a kaszáryába.

— Lámpát eloltani a szakaszban és lefeküdni — hallatszott a napos káplár szava, aki sorra vizsgálta az ágyakat, hogy vajjon

körül előforduló administratív teendők elvégzése **Komlóssy Arthur** elnök és **Csáthy Ferenc** bizottsági tag.

A Csokonai műveknek a kiállítás részére a főiskolai könyvtárból, a Csokonai-körtől, Magyar Nemzeti Múzeum, Egyetemi könyvtár és más helyekről érkezendő anyagok közül kiválasztása, csoportosítása, s a katalógus egybeállítására dr. **Ferency Zoltán**, dr. **Sebestyén Gyula** és ifj. **Komlóssy Arthur** fővárosi urak felkérése mellett dr. **Ferency Gyula**, **Gulyás István** dr., **Barcsa János** dr. és **Oláh Gábor** bizottsági tag urak.

A Csokonai megzenésített daloknak egy gyűjteménybe foglalása és kinyomatása iránti intézkedések megtételére kéressék fel egy bizottság, mely állana: dr. **Tüdös Kálmán** választm. tag ur elnökléte alatt, **Mácsay Sándor**, dr. **Kardos Albert**, **P. Nagy Zoltán**, **Csáthy Ferenc** és **Alföldy Béla** urakból.

A képek, rajzok, szobrok és más képzőművészeti tárgyak elrendezésére **Komlóssy Arthur**, **Sárvary Lőrinc** és **Löfkovits Arthur** biz. tagok.

A Csokonai Vitéz család eredetének, nemességének és címerének felkutatása, családfájának összeállítására, az ezekhez szükséges rajzok elkészítésére **Zoltai Lajos** bizottsági tag.

A Debrecenben megjelent és Csokonai V. Mihály által bárhol kiadott művek összegyűjtése, s azokról kimutatás készítésére **Hamar László** és **Csáthy Ferenc** bizottsági tagok.

A hazai illusztrált lapoknak, különösen pedig a „Vasárnapi Ujság” 52 évfolyamának áttekintése s mindazon számoknak beszerzése, melyek Csokonai képek és cikkeket tartalmaznak **Komlóssy Miklós** biz. tagra.

A helybeli t. gyűjtők és ügybarátok felkeresése és tőlük a kiállítási darabok átvételére s azokról ideiglenes eltsmervények adására a biz. összes tagjai felkérve, még e hó folyamán kettesével fognak elnöki beosztás szerint az illető helyeken megjelenni. Ugyanígy elnöki intézkedés rendeltetvén el egyébként ezután felmerülő esetekre nézve is.

Ezután bemutatott a biz.-nak több érdekes küldemény, melyek mindmegannyi vonzó szemléleti tárgyát fogják képezni a kiállításnak.

Szóba került a biz. ülésnek folyamán azon óhajlás is, hogy ezen Csokonai ünnepélye alkalmára a költő arcképének több változatokban mint fényképek, lev. lapok s más efélékben többszörösítése iránt tétessék meg az intézkedés, mire elnök jelenti, hogy ez iránt minden helybeli festőművészt és

amatőrt megkeresett és több jeles munkák folyamatban is vannak, de legkivált a Csokonai nyomda ügyvezető igazgatója **Ruzicska Gyula** ur, több igen sikerült felvett eszközölt.

Szervezkedések.

(A szinpad szerzők egyesületének megalakulása után két titkos drámairó találkozók.)

I. titkos: Belépett ön a szinpad szerzők egyesületébe?

II. En? ugy látom, ön nem ösmer engem.

I. titkos: Eszkilloszra, igen, az vagyok. Drámairó. De nem hivatalos, nem céhbéli. Homlokom nem bélyegezte meg a szégyenparagrafus. Független vagyok, mint a martalóc, aki zsákmányt lopva bandukol a hős lombok alatt.

I. titkos: De ugy tudom, többször pályáztott a Teleky-dijra.

II. titkos: Ugy van uram, pályáztam, s pályázni fogok, míg egy pályadíj lesz e hon határain. Elégethetik jeligés leveleim. de a vágyat nem, mely itt zakatol. Különbenn vannak terveim.

I. titkos: Tervei? Ez érdekel.

II. titkos: Igen terveim. Forradalmiak,

I. titkos: Ah, forradalmi darabot ír?

II. titkos: Ki beszél darabról. A darab mellékes. Mutasson egy embert, aki nem ír darabot, ha kell s főleg, ha nem kell. Másról van szó.

I. titkos: Az adminisztráció. A boldogulásnak titka, a sine que non conditio az adminisztráció.

I. titkos: Nem értem.

II. Nem érti? Ah, ön a régi iskola naiv epigonja. Fogadni mernék, hogy ön még felül az ócska dajkamesének, amely szól a bölcsőről, s a muzsacsókról. Ön talán még géniusz is emleget s beszél az ihletről, mint valami pozitívumról.

I. titkos: Mert az lári-fári, ócska lom, vagy mondjuk egyszerűen lesajnált szánalom. Sikerhez, főleg drámai sikerhez, más kell, jó uram.

I. titkos: S mi az a más?

II. titkos: Az adminisztráció. Epp ebben fő fejem s ha sikerül, ugy megfejtem.

I. titkos: Mit?

II. titkos: A nagyérdemű publikumot, amelynél nincsen nagyobb tehén a hitvány földtekén. Hallgasson jól ide. Megalkotom a kinnrekedt magyar szerzők kölcsön-szegélyző egyesületét. Ez lesz a legnagyobb részvényes társaság a magyar glóbuson. A Kárpátoktól

le az Adriáig, beleértve Fiumét, a korpusz szepterátumot, mindenki, aki tud, s nem van bank! A jelzalog-osztály korlátlan hitelt nyújt mindenkinek, aki drámát ír. Ez kell nekünk, nem tantiém. Nincs veszve az, ki kap előleget.

I. titkos: Előleg, ah! Hatalmas gondolat. Ah, annyi gondolat terem dallamos szó nyomdokán.

II. titkos: Nemde, uram? Nos érti már az ódászárnyalást? Nem egylet kell a drámairóknak, de bank. Bank, bank, s harmadszor is bank. A bank vehet színházakat, vásárolhat művészeket, fizethet mint köles, s ha kell, s akar mindennap újabb irányt terem. A bank, mert van rá eszköze, a legsilányabb fércművet, mit a tudós Akadémia valaha jutalomra érdemesnek ítelt, oly millieubben állítja be, hogy dülve-dül a vadtömeg s egymást gázolva kér jegyet a pénztári korlát előtt.

I. titkos: Igen, igen. Meg kell alapítani a drámairói bankot. Oh, ha belejuthatnék a választmányba én.

II. titkos (leereszkedően) Majd protezsálom egy kicsit. A kiszemelt igazgató derék, providenciális férfi.

I. titkos: Nevét uram, mondja nevét.

II. titkos: Neve? Még nincs. De lesz. Meghajtja magát. A kiszemelt igazgató magam vagyok.

I. titkos: Gratulálok. Különbet keresve sem találhatott.

Kezet szorítanak s kölcsönös megvetéssel távoznak.

Lucián.

HIREK.

— **Csokonai életrajza.** A Csokonai-kör a Csokonai halálának százados évfordulója alkalmából pályázatot hirdetett a költő életrajzára. A pályázati feltételek elég kedvezőek és kecsgetők voltak, (a kör 1000 korona jutalmat tűzött ki) de a pályázat még sem sikerült. Már azt is sajnálhatjuk, hogy csak egy pályamű érkezett be, de még inkább azt, hogy ez az egy sem felelt meg a kívánalmaknak. A Csokonai-kör tegnapi választmányi ülésében jelentette a bíráló bizottság, hogy a díj nem adható ki. A bizottság, mely Géresi Kálmán, Dicsőfi József, Szávay Gyula, Sinka Sándor és Kardos Albert tagokból állott, elismerte a szerzőnek nagy buzgóságát, a Csokonai műveiben való tájékozottságát, munkája egyik-másik részletének sikerült voltát, de annyi hiány mutatkozik a kidolgozott részletekben, annyi tárgyi tévedés, annyi ki nem forrott nézet fordul benne elő és az előadást is annyi nyelvi különösség zavarja, hogy díjra nem méltatta a pályaművet.

— **Papp László 12000 koronás jutaléka.** Két év előtt nagy vihart idézett elő a városháza falán belül **Hajdu Gyula** városi tanácsnok az a beadványa, melyet a tanáchoz intézett és közölte, hogy Papp László a városi szeszkereskedés vezetője 12000 korona erejéig megkárosította a várost, amennyiben ezt az összeget jutalék fejében jogtalanul vette fel, s öt ilyen nagyszámú jutalék nem illette. Az ügynek titkos háttere az a durva hangu rópirat volt, melyet ezen leleplezés után Papp László, Hajdu Gyula tanácsnok ellen kiadott és amely miatt a tanács Papp László ellen a vizsgálatot megindította. A 12000 korona jutalék jogtalan felvételét Papp László egy az akkori poigármesterhez intézett levelében beis ösmerte. Annak a levélnek létezését azonban Papp László az újságokban letagadta. Ez azonban mit sem használt, mert **Márton Imre** a közgyűlésen ezt a

helyén van-e mindenki? Nem hiányzott senki. Itt-ott még halk beszélgetés hallatszik, egy-egy baka titokban pipára vagy cigarettára gyújt, de mihamar az is kialszik. És hortyognak a fiúk. Csak a kis Tóth szemére nem jó álom, aki fölkapja ruháját és nesztelenül az ablak felé indul, kinyitja, még egyszer körülnéz és gyorsan kimászik az udvarra, honnan könnyű az alacsony falkerítésen az utcára jutni. Nem látta meg senki.

A hold éppen host bujt ki egy apró barányfelhő alól és megvilágítja ezüstös sugarival az utat, előre vetvén a haladó árnyékát. Tóth vére erősen lüktetett. Maga előtt látta feleségét, nyílt, őszinte szemével, karján apró csecsemőjével és édesen mosolyogtak feléje.

És ez őszinte asszony képes lenne őt megcsalni? Nem, nem lehet. De ha mégis. És meggyorsítá lépteit, mitse törődve a kaszányával, mit sem törődve a következményekkel, melyek érhetik, ha távozását észreveszik a laktanyában, egyenesen Gyulavár, az otthona felé tartott.

Már szürkülni kezdett, amikor a futás következtében nagyokat zihálva, de sugárzó

szemmel visszaérkezett a laktanyához. Óvatosan osont a falhoz, mint egy macska ügyesen fölkapaszkodott az ablakon, azután lábujjhegyen ágyához osont és fáradtan dült le arra. Csak egy gondolat járt folyton az eszében és az bántotta, hogy hátha észrevették távozását és följelentették?

Lecsukta szempilláit és úgy ahogy volt ruhástul, cipőstül elaludt. Álma is csak az volt, hogy észrevették szökését. Már látta magát a sötét egyesben, kezén, lábán a szoros vasat s oly kegyetlenül is érezte magát pedig szerencséje volt. Az éjjel nem vizsgálták a szakaszokat és így senki sem vette észre hiányát a kaszányában.

Künn voltunk a gyakorlóterén.

Fegyverünk gulyába rakva, borjunk a földön hevert, mi pedig fáradtan ledőlünk a letaposott gyepré. A kis Tóth esete, bár eleinte nagyon érdekelt, már kiment az eszem-ből. Egyszerre magam előtt látom.

— Arcu sugárzott a boldogságtól.

— No, Tóth . . . — Mondom.

— Látja, hadnagy ur. milyen rosszak is az emberek! Ha nem ismertem volna egy a feleségemet, még elhittem volna . . .

levelet felolvasta és bemutatta. A viharos és izgatott jelenet után, mely Márton Imre felszólalását követte, a közgyűlés végre abban állapotott meg, hogy bizottságot küldött ki, vizsgálja meg, tényleg jogtalanul vette-e fel Papp László a 12000 koronát. — A bizottság a vizsgálatot most végre majdnem két év után befejezte. Azért huzódott ez oly sokáig, mert az ötös felügyelő-bizottság többszöri sürgetés és felhívás dacára sem akarta a szükséges iratokat a vizsgálóbizottság rendelkezésére bocsátani. A vizsgálóbizottság jelentését már beterjesztette a tanácshoz. A bizottság vizsgálata beigazolta. Hajdu Gyula állításait. A bizottság kimutatta, hogy **Papp Pászóló tényleg jogtalanul vette fel a 12000 korona jutalmát, őt az nem illette.** Azt indítványozza, hogy a tanács követelje vissza a 12000 koronát melylyel Papp László a várost megkárosította. Az érdekes ügyet valószínűleg már a 14-én tartandó rendkívüli városi közgyűlésen tárgyalni fogják.

— **Bőjti Istentisztelet.** Az ágost. hitv. ev. templomban szerdán d. u. 3 órakor bőjti Istentisztelet lesz.

— **A helyi vasut 11 perces menetrendje.** A debreceni helyi vasut tegnap bocsátotta ki új menetrendjét. E hó 16-ikától kezdve ugyanis a vasut 11 perces időközökben fog közlekedni, tehát olyan gyorsan, a mit eddig még soha. — Ezelőtt ugyanis a közlekedési idő legfeljebb és nyáron is 20 perc volt. A vasuti menetrend szeptember végéig marad érvényben.

— **Erőtakaromány gyár Debrecenben.** Az alakulóban lévő Erőtakaromány gyár részvénytársaság tegnap ülést tartott a városházán Király Gyula tanácsnok elnöke alatt. Az ülésen, melynek tárgya az igazgatóság kinevezése volt, az alapítók vetek részt, kiknek meg van az a jogok, hogy az első igazgatóságot három évre kinevezhetik. Az igazgatóság tagjai lettek: Csanak János, Rickl Antal, Király Gyula, Polgári Bálint, ifj. Kertész István, Szöllőssy Ferenc, Kövendy Domokos, Berger Jenő és Schweiger Sándor. Az igazgatóság nyomban ülést tartott és elnökévé egyhangulag Csanak Jánost választotta meg. Az igazgatóság elhatározta még, hogy a gyár címe: „Debreceni erőtakaromány gyár részvénytársaság” lesz. Az alakuló közgyűlés még e hóban megtörténik.

— **Az új üzletvezetőhelyettes hivatalba lépése.** A debreceni üzletvezetőség új helyettes vezetője dr. Bacuszky Vladimir tegnap foglalta el hivatalát. Előde Sziemeth Károly szombaton bucsuzik el és ez alkalomból tiszteletére a Bikában bankett lesz.

— **Elfogott gyilkos.** A debreceni rendőrség tegnap egy régóta körözött gyilkost fogott el. Galyas Józsefet a nyiregyházi rendőrség 1896 óta körözött gyilkossági kísérletért. Galyas azóta bujdokol. Nemrég Debrecenbe vetődött, Szőcs biztos ráösmert az Erzsébet malomban, hol mint napszámos dolgozott. Szőcs letartóztatta és átadta az ügyészségnek.

— **A rendkívüli közgyűlés tárgyai.** A városi tanács ma délelőtt 11 órakor értekezletet tartott, melyen az e hó 14-én tartandó rendkívüli városi közgyűlés tárgyszorozatát állapították meg.

— **Esküvő Emmerth Leona** urleányt ma délelőtt vezette oltárhoz Arzenovits Gyula győri pénzügyi segédlikár.

— **Hirdetmény.** A püspökladányi kir. járásbíró mint telekkönyvi hatóság részéről közlések: miszerint a Kaba-nádudvari helyiérdekű vasut számára az alább megnevezett határban kisajátított területekről elkészített összeírás, térkép és egyedi kimutató hitelesítésére a helyszíne a következő határnapok tüzetnek ki, ugymint: Nádudvar községre nézve 1905. évi április hó 29. délelőtti 10 óra: Kaba vasuti állomásra. Az érdekeltek felhivatnak, miszerint netaláni észrevételeiket a fennebbi határnapon a bizottság előtt előterjeszszék, különben a kisajátítás és a felvett térfogat, úgy a feljegyzett szorgalmak s jogosultságok iránti kitételeik többé tekintetbe nem jöhetnek. Együttal felhivatnak mindazok, a kik a fennebbi határokon a fentnevezett vasut számára kisajátított területekért járó és az egyedi kimutatásban kitett kártalanítási összeg mennyiségére nézve ellenvetéseket tenni akarnak, vagy ezen összegre bármi cím alatt igényt tartanak; ezeket 1905. évi május hó 15-ig ezen telekkönyvi hatóságnál annál bizonyosabban bejelentésük, minthogy a később jelentkezők, észrevételeire s igényeire semmi tekintet nem lévén, a kisajátítási és kártalanítási összeg annak és azon mennyiségben fog kiadatni, a kinek nevére és a mely összeggel az az egyedi kimutatásban ki van téve, a bekebelezett vagy felülkebelezett tételek pedig ezentul a kisajátított területről hivatalból le fognak töröltetni. Az összeírás, térkép és egyedi kimutatás a telekhivatalban betekinthező. Kelt Püspökladány, a kir. járásbíró mint telekkönyvi hatóság 1905. március 30. Cikó István kir. járásbíró.

— **Elhunyt urinő.** Özvegy Laky Lajosné, sz. Nánássy Amália, néhai Laky Lajos volt városi tanácsnok özvegye 75 éves korában elhunyt. A jótékonyágáról széles körben ismert urinő temetése e hó 13-án d. u. 3 órakor lesz a Bathhány-utca 17. számú háztól.

— **Második gyógyszertár Püspökladányban.** Püspökladányban a második gyógyszertárat is felakarják állítani. Hajduvármegye egészségügyi bizottsága tegnapi ülésén foglalkozott a második gyógyszertár felállításának kérdésével. A bizottság javasolja a második gyógyszertár felállítását.

— **Új ügyvéd Debrecenben.** Dr. Tarján Leó ügyvédi irodáját Szent-Anna-utca 5. (Gondi ház) megnyitotta.

— **Az osztályosrajtók.** tegnapi húzásán a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki:

40.000 koronát nyert: 26723.
10.000 koronát nyert: 96123.
5000 koronát nyert: 86555.
2000 koronát nyertek: 18831 18242
11342 24817 30330 32645 33761 40037 43430
35502 46252 53562 58163 59189 60662 63798
69912 75317 80846 82452 89214 90836 98333
100751 108726 19433 190470.

1000 koronát nyertek: 764 2526 9635
12173 15843 15318 16995 17770 17960 18587
21121 25525 27033 29532 33367 31522 38819
40006 40181 40489 40826 41122 42950 43818
45855 47682 48711 49190 49550 59890 61468
68459 69445 72218 75822 77177 80033 81307
81743 82444 83274 94583 84623 84936 87459
87707 88832 89062 89734 91829 101293
101718 102437 104178 104545 105395 107433
108164 109771.

500 koronát nyertek: 6461 6534 7666
7990 11143 93788 17269 18275 91426 21769
21960 27273 30037 30684 31495 31521 36593
37692 41459 42946 43454 45383 46307 47849
48974 50821 52344 53118 54302 57854 58855
591000 60424 60396 60547 64630 66730 67155
68913 69066 71641 72132 72392 73979 74245
80006 80817 85747 86442 87339 89175 89766
92099 92283 93718 95177 96191 90506 96522
100804 102975 106520.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyrték.

— **Tömeges áttérés a magyar szó miatt.** Baresről jelentik: Huber Gyula baresi római katolikus plébános néhány hónappal

ezelőtt az eddiginél több magyar szentbeszéd tartását rendelte el. E miatt a németajku földmivesek egyrésze meghasonlott plébánosával. A földmivesek közül nyolevanan tegnap áttértek a luteránus vallásra. A baresi németajku földmivesek áttérése természetesen élénken foglalkoztatja az egész várost, annyival is inkább, mert hír szerint még háromszázan szándékoznak a magyar szó miatt hitüket elhagyni.

— **Gorkij.** Pétervárról jelentik: Gorkij Maxim egészsége nagy agodalomra ad okot. A nagy író erősen köhög és a mellett vért hány. Az orvosok azt ajánlották neki, hogy haladéktalanul utazzék Krimeába, de Gorkij pörének tárgyalása miatt, a mely már legközelebb lesz, nem utazhatik el. Az orvosi kongresszus Gorkij egészségével foglalkozott és konstatálta, hogy betegségét a hosszú fogság okozta. A kongresszus egyhangulag megállapította, hogy a rendes életmódnak legkisebb megzavarása veszedelemmel fenyegetné Gorkij életét.

— **Kiadó modern gargon lakások.** Három modern gargon lakás, fürdőszobával berendezve augusztus hó 1-től kiadó Fischer Adolf Piac-utcán most épülő bérházában. Felvilágosítás nyerhető Piac-utca 27. sz. alatt a városi bérházban levő ügyvédi irodában.

— **Antidol a legjobb gyógyszer:** fejfájás, ideges fejfájás, nátha ellen, A szert nem kell bevenni, egy pár csepp a tenyéren eldörzsölve s a használati utasítás szerint belegezve: azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja minden nap s mindenki jót mond róla; kérdezze ösmerőseit, hogy: használta-e már az Antidolt? Egy üvegecske ára 1 kor. 20 fillér; 35-ször mulaszthatja el fejfájását. Debrecenben kapható: Mihalovits, Grosz Nagy Ferenc, Muraközy, Tóth Béla és Balázs Ödön gyógyszerész uraknál.

— **Ki akar olosón ruházkodni** az vegegyen szép és olesó angol és belföldi divat szövetet eredeti gyári árban Ranunkel H. és fia cégnél.

— **Használja a híres Hajdusági pedrót.** Egy doboz 50 fillér. Kapható Grosz Nagy Ferenc gyógyszerésznél Debrecen, Kossuth-utca Arany-egyszarvu gyógyszertár.

TÁVIRATOK.

Tisza öngyilkosságának hira.

Budapest, apr. 11. Már napok óta suttognak mindenfelé arról a szenzációról, hogy gróf Tisza István miniszterelnök öngyilkossági kísérletet követett el. A miniszterelnök osaládja nagyon titkolja az esetet érthető okokból, de valami mégis kiszivárgott a dolgából. Tegnap előtt délután heves főfájásról panaszkodva bezárkózott dolgozó szobájába, hol fel és alá járkált, érthetetlen szavakat mormogott, miközben nagyokat dobantott lábával. Nejének feltűnt a miniszterelnök különös viselkedése és a hálószobából benyitott a dolgozó szobába, hol megdöbbenve látta férje szándékát. Abban a pillanatban töltött meg egy hatlövetű revolvért. Hogy a házastársak között mi történt, azt nem lehet tudni. Annyi azonban bizonyos, hogy a miniszterelnököt azóta minden lépésén kíséri neje és egy pillanatra sem hagyja egyedül. A tegnapi kihallgatásra a király dolgozó szobájának ajtajáig elkísérte Tisza grófnő a férjét. Ott megvárta és együtt tértek ismét haza. Bécsbe is elkísérte férjét a grófnő.

A miniszterelnök kedélyállapota nagyon aggasztó.

Merénylet a cár ellen.

Pétervár, ápr. 11. Carkje-Szalóban egy komornyikot, mikor a forradalmi bizottság egyik tagjának iratot adott, mely a cár életmódját tartalmazza és megjelöli az időt, mikor a cár a parkban sétál, letartóztatták.

Sergius vagyona.

Moszkva, április 11. A meggyilkolt Sergius nagyherceg 430 millió rubel vagyont hagyott hátra, melynek nagyrésze földbirtokból áll.

Tisza István a királynál.

Bécs, április 11. Tisza István ma délután 11 órakor kihallgatáson volt a királynál. A kihallgatás főképpen a kereskedelmi szerződésekkel állott összefüggésben és erről szólt. Az a hír, hogy a váltságban ma döntő fordulat áll be, valószínű.

Tisza a kihallgatáson a Szerbia és Bulgáriával kötendő szerződések ügyében tárgyalt. Tisza nem akarja az erre vonatkozó tárgyalásokat folytatni, de azt hiszik, hogy a királynak sikerül attól a szándékától eltéríteni.

Japán-orsz háboru.

London, április 11. Togo flottája harckészen várja az orosz hajóhadat. A nagy tengeri ütközet a hét végére várható.

A szintársulat új tagjai.

Virágvasárnap közel s ez az idő a legmozgalmasabb és a legkritikusabb a szintársulatok életében. Tagok mennek, tagok jönnek s az ensemble olyankor valóságos metamorfózison megy át. A tömeges változások nyomában természetesen elmaradhatatlan rázkódtatások járnak, míg az „ujak” megismerik egymást, a közönséget s összeszoknak a régiakkal.

Ez a nagyarányú színészvándorlás a legfőbb bizonyítéka annak, hogy még mindig csak komoly tartózkodással lehet a vidéki színészet művészi színvonaláról beszélni. Ahol évenként annyi a mélyreható változás, ahol egyik virágvasárnapról a másikig jóformán teljesen kicserélődik az egész drámai személyzet, ott nem teremhet egységes, művészi szellem.

Ezek jellemzők a nagyobb vidéki szintársulatokra s így a debrecenire is. Ez a társulat az új szezonban jóformán teljesen újjáalakul. Oszlopos tagok válnak ki belőle, régi, megszokott „star”-ok távoznak idegenbe s jönnek helyükbe újak és részben ismeretlenek s hogy vajjon jobbak is, erre választ még korai lenne megadni.

Tíz művész és művésznő nevén siklik végig a tekintetünk s már így az első pillantásra is megállapíthatjuk, hogy csaknem mindenik név jelent valamit: egyéniséget, sikereket, dus multat, esetleg kecségtető reményt a jövőre nézve. Van egy-két ismeretlen név is, akikről csak a szuffiták világtásában hull le majd a titokzatos lepel.

De vegyük sorra őket. Az udvariasság azt parancsolja, hogy a nőkkel kezdjük.

Felhő Rózsai nem ismeretlen a debreceni közönség előtt. Dalénekesnő, vagy mondjuk: szubrett. Sok sikere volt itt is, ott is. Ért reklám csináláshoz, mutatja a nemrégiben történt aradi János vitéz hece.

T. Hadrik Anna. Elsőrangú vidéki drámai művésznő. Istentől áldott nagy tehetség, aki mindent játszik és jól. Temesvárról jön

hozzánk, ahol nagy sikereket aratott és a közönség kegyeiben állott.

Mészáros Gizi. Most még Janovics szegedi társulatával van, ahol naiva és vigjátéki szubrett szerepkört töltött be. Makóhoz is erre a szerepkörre szerződött. Nagyon ügyes és jó színésznőnek tartják azok, akik ismerik.

Kendi Boriskáról még az itteni színészek is keveset tudnak Társalgási színésznő. Hogy megfelel-e majd és megtudja-e kedveltetni magát, az tőle függ. A mi közönségünk mindenki iránt érdeklődik és mindenkiket szeret, aki bánni tud vele.

Tibor Lóri, a távozó Sugár Aranka helyét van hivatva betölteni. Evekig volt a kolozsvári Nemzeti Színház első koloratur énekesnője és már magában ez a tény is elég jó ajánló levél. A kolozsvári újságok egyébként többnyire az elismerés hangján nyilatkoztak művészetéről, tehát előlegezzük mi is neki a bizalmat.

Mezei Péter. Régi, jónevű, derék művész hírében áll és a vidéki magyar színészet egyik elismert kiváló tagja. Jellem és apa szerepeket játszik. Már idősebb ember, akit azonban nagyon kedvelnek a társaságokban. Mindig jókedvű és nagyon bohém.

Fenyéri Mór bácsi, a gunyos, keserű Fenyéri kiváló jellemszínész. Kerüli az embereket, akik viszont őt nem kerülik, mert dacára gorombaságig menő őszinteségének, szeretik a vele való érintkezést.

Klenovics György az asszonyok kegyeltje. Miután sikerült neki két feleségtől is elválni, kijelentette, hogy többé nem nőül meg. Kik ismerik, nem hiszik el neki, mert szinte szenvedélyévé vált már a nőülés, bár maga is belátja, hogy nagy könnyelműség az. A debreceni közönség régi kedvencét nyeri vissza, sajnos, csak rövid időre.

Kalmár József egyike a vidék legjobb lírai tenoristájának. Hangja lágy, behizelgő, nagy terjedelmű és tud énekelni. A Rákosi Szidi-féle iskola növendéke volt, ott fedezte fel a budapesti Magyar színház, melynek a megnyitáskor tagja volt. Most Pozsonyból jön ide, ahol sikereinek számát előreláthatólag szaporítani fogja.

A derék Huber Miska helyébe karmesternek **Müller Ottó**t szerződtette Makó igazgató, akiről majd csak az első daljáték bemutatója után mondjuk el véleményünket. Müllert egyébként jó hír előzi meg.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Április 11. Kedden: **Tetemrehívás.** Színmű.

Április 12. Szerdán: **A Szentbernáti barátok.** Színmű.

Április 13. Csütörtökön: **Boszorkányvár.** Daljáték.

Április 14. Pénteken: **A Szentbernáti barátok.** Színmű.

Április 15. Szombaton: **Váljunk el.** Vigjáték.

Április 16. Vasárnap d. u. **Emigráns.** Korrajz. **Este János vitéz.** Daljáték.

Április 17. Hétfőn: **Ifjuság.** Színmű.

Szentbernáti barátok. (Bemutató előadás). Egy darab élet, mely elzárkózva a világ zajától, a kolostor biztos, nyugodt falai között folyik le, telve hazugságokkal, álnokságokkal és álszenteskedésekkel. Ezt hozza a színpadra Ohorn Antal, aki átélte maga is Pál estvér szenvedéseit a kolostorban és közvetlenül felszentelése előtt ugrott ki a reverendából. Ez a színdarab olyan feltűnést keltett, mint annak idején Bilse hadnagy ur könyve a kis garnizonról. Szemünk előtt vonultatja el a szerző az álnok, hatalomra vágyó barátok rutálszenteskedő csoportját. Lát-

juk a vallási tulbuzgóságban leledző anyát aki úgy remél a menyországba jutni, ha két gyermeke az Isten szolgálatába lép. A darab maga jellemrajz inkább, mint színmű és nem ment a tendenciától. Magyar nyelven a budapesti Vigszínház mutatta be és innen került Debrecenbe is. A tegnapi előadás általában elég jó volt és a működő színészek becsülettel megállták helyüket. **Csontos Gyula** a novicius szerepében közvetlen és természetes volt. Nem így **Mezei**, aki a prior szerepét nem jól fogta fel. Az erőlyes prior mindig megőrzi hidegvérét és sohasem ragadtatja el magát a kiabálásig. Még akkor is kenetteljesen beszél, amikor esetleg gorombásodik. **Mezei** nagyon dühös volt tegnap is, mint mindig. Faragó a puritán jellemű papot nagyon jól alakította és a nyílt színen kapott tapsokra méltán rászolgált. **Palágyi** és **Krémer** szinte jól játszottak. **Mészáros Margit** és **Arday Idát** szinte meg kell dicsérnünk. **Halász Alfréd** a becsületes szerelmes szerepében szinte kivette részét a sikerből. (b.)

Színházi hírek. Ma kerül színre **Karalicky Antal** 4 felvonásos színműve a „Tetemrehívás” **Jeszenskyné Irén**, **Kovács Gizella** és **Csiky László** bucsujával. A színmű főbb szerepeit **Jeszenskyné**, **Hahnel Aranka**, **Kovács Gizella**, **Csiky László**, **Sebestyén Géza**, **Csontos Gyula**, **Szilágyi Aladár** és **Virágháty Lasos** játsszák.

Csütörtökön lesz a reprize a „Boszorkányvár” című 4 felvonásos daljátéknak, melyben **Sugár Aranka** és **Karacs Imre** busuznak.

Hétfőn kerül először színre **Halbe Mikea** 3 felvonásos színműve az „Ifjuság”. A színmű főbb szerepeit **P. Mészáros Margit**, **Palágyi Lajos**, **Csiky László**, **Csontos Gyula** és **Iványi Antal** játsszák.

Jeszenskyné bucsuja. Makó drámai társulatának három éven át kiváló erőssége **Jeszenskyné Cs. Irén** volt. A drámai előadások értéke, kiválósága elsősorban az ő művészi játékának tudható be. Sok élvezetes estét szerzett a közönségnek, a mely mindenkor szeretettel, méltó elismeréssel jutalmazta az ő jeles művészetét. **Jeszenskyné** ma megválna a társulattól. Eltávozik Debrecenből, de nem végképpen, mert októberben Zilahi társulatánál viszont látjuk és nem fogjuk nélkülözni. Szeretettel, elismeréssel kísérté működését és csak örvendünk, hogy nem végkép veszítjük el őt, csak rövid időre. A milyen szeretettel bucsúztatjuk bár ha rövid időre is, époly szívessen látjuk őt ismét viszont a debreceni színpadon, ott a hol annyi elismerést vívott ki magának és a hol oly sok igazi gyönyörteljes estét szerzett a debreceni közönségnek.

OSARNOK.

A hegyesi és macsi zálogváltóper.

Miképen vesztette el Debrecen városa Macs és Hegyes puszták felét?

Irta: **Zoltai Lajos.** 2.

Eleink 1747-ben adtak először nagyobb summát a hegyesi és macsi Gyulay-részekért. Ugyanis a mondott esztendőben gróf Gyulay Ferenc (a grófi koronát szerző Ferenc fia) **Buzinkay György** debreceni orvosdoktor és **Lónyay László** közbenjárása mellett három-ezer darab igen jó hollandiai aranyat vett fel zálogpótlékul a debreceniektől, kötvén újabb zálogidőt ötven esztendőre. Már ennek előtte 1669-től fogva 100 magyar frt, 200 köböl árpa, tíz levél skófiium és két végpatyolat fektűt a hegyesi Barakonyi porción, 1740-től fogva pedig 3500 m. frttal növekedett meg a

zálogsumma, melyet a debreceni tanács Hegyesért és Macsért adott. Gyulay Ferenc gróf 1754-ben megint 5000 rh. frtot vett föl a várostól. Nénje, Gyulay Klára, gróf Bethlen Imréné meg is sokalta e közös birtokok megterhelését. Ellenmondott ezek elidegenítésének; testvéreit Ferencet és Sámuel, nemkülönben Debrecen városát a tiszamelléki kerületi táblára megidéztté Macs és Hegyes miatt. Sőt 1765-ben már Gyulay Sámuel is, ép olyan vitéz katona, mint apja és szép apja, a hétéves háboruban (1756—1763) altábornagy, mozgolódott, ha vajjon letévén a leteendőket, a zálogidő lejártá előtt kibocsátja-e per nélkül a város a hegyesi és macsi jószágokat? A város nemmel felelt. A gróf tehát Szabolcs vármegye alispánjánál indított zálogváltóperrrel szoritotta meg a debrecenieket. Folyt a per, amikor 7000 rh. frt újabb aukciót kért az alperesektől, hogy nádaskai ősi jószágát bírói foglalás alul felszabadíthassa. E végből a gróf felesége Bornemisza Anna személyesen tárgyalta a senatus és communitas vezérlő tagjaival. Az asszonyi szó hatott. Gyulay Sámuel 1777-ben visszavonta zálogváltó perét s most már nem is hét, hanem közel 7—7, vagyis 45,000 rh. frt újabb zálogpótlékot kapott Debrecenről fél Macsért és fél Hegyesért.

Az 1777-ben kötött, de csak 1779-től számított 32 esztendő zálogszerződés ideje végéhez közeledvén, 1807-ben gr. Gyulay Albert (gr. Gy. Sámuel és Bornemisza Anna fia) 18.000 rh. frt 6 százalékos kölcsönt vett föl Debrecen városától. Egy év múlva a gróf kivágására tovább is meghagyták nála e kölcsönt. Epen akkor, amikor a kinestári puszták zálogideje is lejárt, s amikor az elszaporodott papirospénz értékének négyötöd-részt elveszítette: kapta meg a tanács gróf Gyulay Ignácnak, Albert gróf bátyjának törvényes megintését, hogy a Hegyes és Macs pusztákban lévő Gyulay-részeket 1811 május 26-án a rajtok fekvő summák lefizetése után bocsássa ki a zálogszámból.

Előjáróink a per bizonytalan kimenetelétől tartván barátságos egyezségekre törekedtek. Ettől Gyulay Ignác sem idegenkedett, akinek öcsöje Albert a maga részét életfogytig átengedte volt. Sőt 1813-ban Ignác gróf is 5000 rh. frt kölcsönt kért és kapott házi pénztáruként. Még ebben az évben közölte velünk a maga feltételeit. Nevezetesen csakis hasznosbérbe adja az eddig zálogjogon birt pusztá részeket, esztendőnként 15,000 rh. frtért, amelyből 3840 frt a két birtokon fekvő 64000 frt zálogsumma kamatjába számítassék le. A város pedig vonakodott belemenni az árendálásba. Harminckét éves zálogszámból szerződést ajánlott, legfeljebb nyolcezer frt öregebbtel. Az ellentéteket nem sikerült elsimitani. Tehát gróf Gyulay Ignác 1814-ben Déry Mihály szabolcs megyei alispán előtt megkezdte a zálogváltó pert. A peres viszony sem feszélyezte a hatalmas főurat: ismét 15000 váltó forintot vett kölcsön Debrecen városától. Talán e készségnek, melylyel a tanács a bán meghatalmazottjának, Déry Györgynek a kért kölcsönt kifizette, tulajdoníthatjuk, hogy 1816 nyarán gróf Gyulay szőlítja fel Simonffy Sámuel főbíró a per barátságos megszüntetésére. Am a debreceniek csak a zálogszámból perelhetőségének a megyei törvényszéken történt megállapítása után, 1817 tavaszán küldték Simonffy és Laky Lászlót a bánhoz. De már nem találták Bécsben; mert kovással azelőtt Zágrábba utazott. Most meg már Gyulay nem akarta beállítani a pert, bár a barátságos egyezségtől most sem volt idegen.

(Folytatjuk.)

KÖZGAZDASÁG.

Új magyar találmány. A súlyos betegek könnyebb, minden fájdalmat nélkülöző ápolása tekinte ében fontos kérdést oldott meg Halász Ignác egyszerű magyar iparos, amennyiben olyan készüléket talált fel, (Corpus-lift „testemelő”) mely e szakba vágó minden eddigi szerkezetet felülmúló praktikus oldala által, mit Kovách Aladár dr. mentőegyesületi igazgató is, kinek a készüléket

már bemutatták, igen elismerőleg hangoztatták. A legsúlyosabb természetű betegeket is a legnagyobb könnyűséggel lehet egyik helyről a másikra szállítani, ágyból kiemelni és visszahelyezni anélkül, hogy csak csekély rázkódtatást is szenvednének.

Kivándorlás februárban. Az utlevélstatisztikai adatgyűjtés eredménye szerint a szűkebb értelemben vett Magyarországon februárban 34.607 utlevelet váltottak, 27813-at kivándorlási és 6794-et egyéb célból. Ez utlevelekkel az ország elhagyására jogosítottak összesen 40,819 egyén és pedig 30,907 férfi és 9912 nő. A kivándorlásra jogosítottak tulajdoni részének 26,466-nak — utlevele Amerikába szolt, 5440-é Romániába, 1451-é Németországba s 1250 más országokba. A ki- és visszavándorlási statisztikai adatgyűjtés eredménye szerint az anyaországból februárban 17,894 egyén utlevél nélkül. A kivándoroltak összes száma tehát 18950-re rugott akik között 14,918 tizenkét éven felüli férfi, 3244 tizenkét éven felüli nő s 788 tizenkét éven alóli gyermek volt. A kivándorlók közül 10,890-en távoztak (mind utlevéllel) Fiumén keresztül a Cunard Line Ship Company Limited hajóin — és utlevéllel 5534-en, utlevél nélkül pedig 996-an más kikötőkön keresztül. Az összes kivándorlottaknak 32,2 százaléka, azaz 6299 egyén volt magyar anyanyelvű. A nemzetiségeket is tekintetbe véve, legnagyobb volt a kivándorlók száma Torontál vármegyében (1103) s csupán 1—1 egyén vándorolt ki Csongrád- és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyéből. A magyar anyaország területére visszavándorolt 650 egyén és pedig 487 Amerikából, 94 Romániából, 49 Németországból és 20 más országokból. A visszavándoroltak 27,6 százaléka, vagyis 180 volt magyar anyanyelvű. Az Amerikából visszavándoroltak közül 121-en Fiumén át és 366-an más kikötőkön jöttek.

A társországokból utlevéllel kivándorolt 1774 s utlevél nélkül 722, összesen 2496 egyén, közülök 1988-an Amerikába. Ez utóbbiak közül csak 235-en mentek Fiumén át. A visszavándoroltak száma 198-ra rugott, akik közül 161 jött Amerikából, még pedig Fiumén át és 145 más kikötőkön át.

A luxulóvásár. A II. tavaszi luxulóvásár bíráló bizottsága, melynek elnöke cseprei Zoltán Elek ny. altábornagy, előadója Jeszenszky Pál O. M. G. E. titkár volt, tegnap bírálta a felhajtott lovakat s a díjakat következőleg ítélte oda. I. A négyes fogatknál az I. díjat Schöffler Gusztáv négyes fogatának; a II. díjat Almássy Imre gróf négyes fogatának; a III. díjat Hadik Barkócy Endre gróf négyes fogatának. II. A hirtős kettősökknél az I. díjat Mikóvics Ágoston fogatának; a II. díjat Fischer Samu fogatának. Elismerő oklevelet Bruder Antal, Fischer és Keller fogatának. III. Jukker kettősfogatknál az I. díjat Kohner Willy fogatának; a II. díjat Kubinyi Márton fogatának; a III. díjat Karátsonyi Jenő fogatának. A hátas lovaknál az I. díjat Gyérey Richard lovának; a II. díjat br. Fraussenberg Frigyes lovának; a III. díjat Horthy Szabolcs lovának. Elismerő oklevelet Vay Adám gróf és Fraussenberg Frigyes lovainak. A földművelésügyi miniszter nagydíját, mint a vásár legértékesebb anyagának: Andrassy Géza kollekciónak ítelték oda. A vásár forgalma eléggé élénk, két nap alatt eddig 80 lovat adtak el 1150 korona átlagárban.

Állatvásáraink az 1905. év. február havában. A m. kir. közp. statisztikai hivatal kiadásában megjelenő „Statisztikai Havi Közlemények” 1905. évi február havi füzetében a magyar birodalomban február hónapban összesen 277 országos állatvásár tartá-

tott, melyek közül 28 Horvát-Szlavonországra esik. Ez állatvásárokról felhajtottak összesen 281.486 szarvasmarhát, 111.349 lovat, 12.978 juhot és 79.599 sertést, melyekből eladtak összesen 93.487 szarvasmarhát, 26.445 lovat 4754 darab juhot és 26.820 drb. sertést.

Állatforgalmi korlátozások. Az osztrák belügyi miniszter a sertésvész betegségnek behurcolása, illetve fennállása miatt megtiltotta a sertéseknek Ausztriába való behozatalát a szilgyecsehi és zsbói járásokból, továbbá a szentgothardi járásból és Pozsony városából. Ellenben hatályon kívül helyezte a behozatali tilalmat a ragadós száj- és körömfájás illetve sertésvész fennállása miatt a soproni járásból, továbbá a zágrábmegyei jaskai járásból.

A budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Április 11. A sertésüzlet irányzata változatlan.

A) Hízott sertések ára: I. A) Magyar els őrendű. Öreg nehez (páronként 400 kilogramm felüli súlyban) 130—131 filléig. Öreg közép (páronként 300—400 kgr-ig terjedő súlyban) — — — filléig. Fiatal nehez (páronként 320 kgramm felüli súlyban) 135—136 filléig. Fiatal közép (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 135—136 filléig. Fiatal könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 135—136 filléig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) — — — filléig. Közép (páronként 240—280 kilogramm súlyban) — — — filléig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — — — filléig. — III. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli súlyban) 135—137 filléig. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 133—134 filléig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 131—132 filléig. IV. Romániai eredeti (Stachl): Nehéz (páronként 240 kilogramm felüli súlyban) — — — filléig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — — — filléig. V. Szerbia: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli súlyban) 135—136 filléig. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 133—134 filléig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 131—132 filléig.

Sertéslelészám: 1905. április 9. napján volt készlet 25647 darab. — 1905. április 10. napjára felhajtott 314 darab. 1905. április 10. napján elszállított 679 darab. 1905. április 11. napján maradt készletben 25.282 darab.

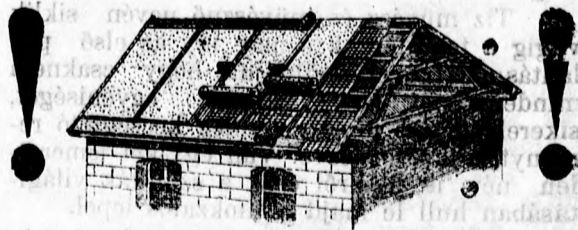
NYILTÉR.*

Figyelmeztetés.

Felhívjuk azon szemtelen egyént, aki a Hungária kávéházban újság lopással foglalkozik, hogy hagyja abba ezt a csunya sportot, mert ha megcsípjük, velünk gyűlik meg a baja.

Több kávéházi vendég.

* E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Biehn-féle Asphalt-fedőlemezek,

Kerti szerszámok, Kerti padok.

Kettős acélek, kieserélhető egyes ekéfevel.

Olcso Fészkelő-házikók, Takaréktűzhelyek

SESZTINA LAJOSNÁL,

Debrecen, Piac-utca 23. szám.

Eszaknémetországi

takarmányrépa magvak,

francia lucerna, veresvirágu lóhere és Mauthner-féle konyhakerti és virágmagvak megérkeztek s a legjutányosabban árusítatnak

Mayer Jenő

fűszer- és csemege-üzletében,

Debrecen, Piac- és Széchenyi-utca sarok.

Óriási választékban

• érkeztek •

Angol és Francia (tavaszi és nyári) Divatszövetek, Delinek, Ruha- és Bluz-Selymek, Ruhadíszek, Csipkék és Himzések

Bosznay J. és Társa

divatáruházában

Debrecen, Kossuth-u. 5.

Piac-utca 7. szám alatt a Lovass és Ladányi csődtömög

áruraktárát további nagy ártészállítás mellett árusítjuk el.

Nagy mennyiségben kaphatók:

Női ruhaszövetek,

Blouz selymek, —

Delain, zefir és mosókelmék,

Francia derékfűzők,

Csipkék, szalagok,

Kész blouzok és szoknyák,

Agy- és asztalterítők,

Paplanok, pokrócok,

Vásznak stb. stb.

Donogán és

Somossy

állandó főüzlete

Kistemplom-bazár.

Békés Lajos uri divat, kalap és fehérnemű üzlet. Piac-utca 44. szám.

Sirkövek legolcsóbban kaphatók a **Debreceni köipar vállalatnál** Piac-utca 56.

Killer Ede egyedüli gőzerőre berendezett butorgyár, Debrecen.

Fényképészeti cikkek gyári árban a **Schwartz-féle** pipáüzletben kaphatók.

Gőzmosóda Széchenyi-u. 42. Telefon 323.

Főutca 4. sz. alatti bazár és porcellán üzlet e hó végével megszűnik, az áruk olcsón árusítatnak.

Lebovits Zsigmond Kossuth-utca 6. ajánlja a legszebb és legdivatosabb cipőt, mérték után!

Arany-, ezüst-ékszerek készítésére legmegbízhatóbb **Szöke Dániel** ékszerész, **Csapó-utca 28. sz.**

Tinós-tej kapható házhoz szállítva **Piac-utca 41. sz. a.**

Megérkeztek!!

■ a tavaszi idényre a legújabb

■ Női divatszövetek,

■ Gyapjú és borduros De-

■ lainek 50 krtól feljebb,

■ Bluse selymek,

■ Divatos ruhadíszek, Csip-

■ kék, szalagok és bélé-

■ áruk

■ Szabó Lajos Fiai cégnél

■ Debrecen, Rózsatér.

Benzinmotorok, gőzcséplőkészletek, aratógépek és egyéb mezőgazdasági gépek

legújabb szerkezetben és legjobb kivitelben kaphatók

a magy. kir. államvasutak gépgyárának vezérügynökségénél

Budapest, V., Váci-körút 32.

Arjegyzéket és költségvetést kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

Nem ámitás, de mindenki meggyőződhetik

FRANK REZSŐ Debrecen legnagyobb ruhaáruházáról

(Bika szálloda mellett)

hogyan ezen óriási vállalattal senkisémmel versenyezhet!

Tavaszi férfi felöltő 17 K.	Angol ujdonság felöltő 30-36 K.	Legjobb Francia kamgarnból Ujdívatu kamgarnból 18-20 K.
Elegáns kivitelű 20-22 K.	Viselő férfi öltöny 14 K.	30-32 és feljebb, Gyermek öltöny 5 K.
Különlegesség különféle színben 24-28 K. és feljebb.	Jó Cheviot öltöny 16-18 K.	Növendék öltöny 10 kor. (3-10 évesek részére).
	Gyönyörű gamgarn többféle új divatu színben 20-26 K.	14-től 18 éves ifjak részére. Tartós cheviotból 6-7 K. Gyönyörű ujdonság.

Óriási szövetraktár! Külön mértékszerű osztály!

A temesvári „Jurul” cipőgyár részv.-társ. főraktára.

Kiváló minőség! Dus választék!

Frt 2⁵⁰ Férfi cugos cipő
mindennapi hasz-
nálatra sima vagy
betétes.

Frt 3 Férfi füzös cipő,
igen tartós.

Frt 4²⁵ Férfi cugos cipő,
erős box bőrből.

Frt 4⁵⁰ Férfi füzös cipő,
erős box bőrből.

Frt 5⁵⁰ Férfi füzös cipő,
Chevreau bőrből,
Goodyear varrott

Debrecen,

Piac-utca 48.

Szent-Anna-utca sarkán.

Különlegesség

valódi

Goodyear varrott

világcipő.

A jelenkor elismert
legjobb cipője.

Kizárólag

Magyar
gyártmány!

Frt 2⁴⁰ Női cugos cipő,
igen erős.

Frt 2⁸⁰ Női füzös cipő,
erős, fekete vagy
színes bőrből.

Frt 3 Női gombos cipő,
erős, fekete vagy
színes bőrből.

Frt 3⁷⁵ Női füzös cipő box
bőrből. Elegáns!

Női fél kivágott és spanglis
cipő nagyon olcsó árban.

Olcsó áraink feltűnést keltenek!

Heti gyártás 15000 pár cipő!

Magvak nagyraktára Debrecenben

Kontsek Gézanál, Kossuth-utca.

Valódi erfurti, konyhakerti és virág-
magvak direkt behozatala a legelső világ-
hírű forrásból.

Gazdasági magvak a legjobb fajtiszta
és magas csiraképességű minőségben. —
Lucerna, lóhere, quedlinburgi és hazai
takarmányrépák, disz-, pázsit- és réti
fűmagvak nagy választékban. — Bük-
kőny csibehur, cukorcirok, muhar.

Kertészetemből:

mindennemű élő virágtövek, virág és konyha-
kerti termények plántái, virághagymák és gu-
mók nagyválasztékban.

Remek chrisantemum tövek 10 drb. 2-80
korona. Ujdonságok 10 drb 5 korona. Legszebb
cactus gyöngyikék (georginák) 10 drb 3-60 ko-
rona. Ujdonságok 5 korona. Japáni liliumok,
tubarózsák, begoniák, Japáni iris, Crozy és or-
chidea virágu Cannák igen olcsón.

Nagy képes árjegyzék kívánatra.

Lóheremagvakban igen előnyös ajánlatot tehetek.

